

ENVIRONMENTÁLNY DOPAD SPOTREBITEĽSKÝCH NÁKUPOV VO FAST FASHION OBCHODOCH

Petra GARASOVÁ

ENVIRONMENTAL IMPACT OF CONSUMER DECISION MAKING IN FAST FASHION STORES

Sustainability - Environment - Safety '2018

ABSTRAKT

Spotrebiteľia sa vďaka fast fashion dostanú k módnym odevom za pomerne lacné ceny. Spotreba odevov fast fashion tlačí na hranice schopností Zeme. Produkty fast fashion sú navrhované tak, aby zachytili veľmi krátky módný trend, preto môžu byť na policike v obchodoch len niekoľko mesiacov či dokonca týždňov. Cieľom príspevku je definovať environmentálneho dopadu spotrebiteľských nákupov v obchodoch s fast fashion tovarom. V príspevku sú využité dostupné sekundárne údaje z vedeckých databáz, prípadových štúdií, štatistických údajov, ktoré sú spracované viacerými vedeckými metódami ako analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, komparácia, deskripcia, či konkretizácia. Nadmerná spotreba v odevnom priemysle ovplyvňuje negatívne životné prostredie. Negatívny dopad spočíva hlavne v tvorbe skleníkových plynov, spotrebe vody, využívaní pôdy a nadmernom používaní chemických látok.

Keľúčovú slovú: *environmentálne prostredie, fast fashion, spotrebiteľské správanie*

ABSTRACT

Consumers are getting fashionable clothes at fast-paced fashion at relatively cheap prices. Consumption of fast fashion clothing is pushing the limits of the Earth's abilities. The fast fashion products are designed to capture a very short fashion trend, so they can be on shelves in stores for only a few months or even weeks. The aim of the paper is to define the environmental impact of consumer purchases in fast fashion goods. In the paper are used available secondary data from scientific databases, case studies, statistical data that are processed by several scientific methods such as analysis, synthesis, induction, deduction, comparison, description or specification. Excessive consumption in the garment industry affects the negative environment. The negative impact is mainly on greenhouse gas production, water consumption, land use and excessive use of chemicals.

Key words: *environment, fast fashion, consumer behavior*

Príspevok vznikol v rámci grantového projektu VEGA 1/0543/18 „Význam dizajnu produktov pri spotrebiteľskom rozhodovaní a perspektívy zvyšovania vplyvu dizajnu na tvorbu konkurenčného postavenia firiem pôsobiacich v Slovenskej republike“

JEL classification: *M20, O13, Q50*

Úvod

Rýchla a lacná móda zmenila spôsob akým sa spotrebiteľia obliekajú. Je pre nich jednoduchšie dostať sa k novým módnym kúskom za lepšie ceny. To ale spôsobilo, že spotrebiteľia kupujú o veľa viac ako kedykoľvek predtým. Nové kúsky si pritom oblečú len niekoľko krát.

Nástup rýchlej módy nastal v roku 2000, ktorý viedli značky ako Zara a H&M. Spotreba odevov fast fashion tlačí na hranice schopností Zeme absorbovať skleníkové plyny, nebezpečné chemické látky, odpady, ale aj vyčerpávajúce zdroje vody a pôdy [3]. Rýchla móda je veľký sofistikovaný obchod. Tento systém má mimoriadne dôsledky na životné prostredie: výroba odevov zvyčajne vyžaduje veľa vody a chemikálií a vylučuje značné množstvo skleníkových plynov. Zamestnanci v odevných továrňach sú nedostatočne platení a sú vystavení nebezpečnému pracovnému prostrediu [3].

Vymedzenie pojmu fast fashion

Fast fashion je novým termínom, ktorý sa začal používať. Tento výraz je inšpirovaný termínom fast food. Fast fashion môžeme definovať ako rýchle aktualizovanie produktov s krátkym obnovovacím cyklom a rýchlym dodaním tovaru [1]. Fast fashion odevy sú navrhované tak aby sa rýchlo vymieňali, nie je to nevyhnutne poháňané túžbou, ale skôr potrebou [10].

Krátky životný cyklus odlišuje fast fashion značky od tradičných predajcov. Produkty fast fashion značiek sú navrhované tak, aby zachytili veľmi krátky módný trend a sezónny štýl. Preto sú produkty navrhnuté tak, že môžu byť na poličke v obchodoch len niekoľko mesiacov či dokonca týždňov [5].

Rýchla móda ponúka produkty podobné klasickým módnym značkám, ale za o veľa nižšie ceny [4]. To znamená, že spotrebiteľia na to aby si zaobstarali dizajnérske kúsky vynaložia menej peňazí [6]. Relatívne nízke ceny lákajú skupiny mladých, ktorí neváhajú kupovať módné produkty, čo podporuje ďalej impulzívne nákupy [1]. Linden uvádza, že produkty fast fashion značiek sa vyznačujú kratšou produkciou a kratším cyklom produktu [7].

Metodika práce

Cieľom príspevku je definovať environmentálny dopad spotrebiteľských nákupov v obchodoch s fast fashion tovarom. Environmentálny dopad bude identifikovaný na globálnej úrovni. Na splnenie cieľa budú využité dostupné sekundárne údaje z vedeckých databáz, prípadových štúdií, štatistických údajov. Využité budú viaceré vedecké metódy ako analýza, syntéza, indukcia, dedukcia, komparácia, deskripcia, či konkretizácia.

Výsledky práce a diskusia

Predaj odevov vo fast fashion obchodoch narastá. V roku 2002 sa hodnota predaja fast fashion odevov pohybovala na úrovni 1 milióna USD. V roku 2015 sa hodnota predaja dostala na úroveň až 1,8 milióna USD, pri priemernom ročnom raste 6,15 % od roku 2002 do roku 2015. V ďalších rokoch by predaj mal naďalej stúpať. V roku 2025 by sa predaj mal pohybovať na úrovni 2,1 milióna USD, priemerný ročný rast by mal byť 1,67 % (graf 1). Na základe uvedeného môžeme konštatovať, že hodnota predaja odevov bude naďalej narastať, preto je dôležité zistiť aký dopad má fast fashion na environmentálne prostredie.

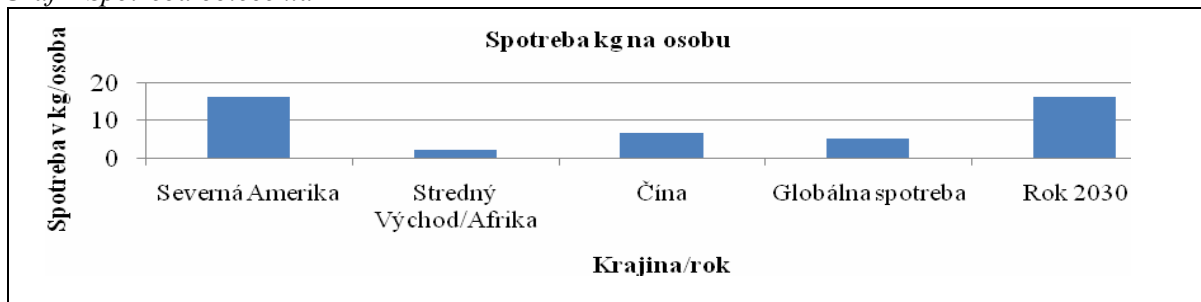
Graf 1 Hodnota predaja odevov

Zdroj: Cobbing & Vicaire, 2016

V Severnej Amerike v roku 2014 bola spotreba oblečenia 16 kg na jednu osobu, to je ekvivalentom 64 tričiek alebo 16 párov riflí. Druhá najväčšia spotreba bola v Číne, a to 6,5 kilogramu na osobu. Najmenej oblečenie sa spotrebovala v roku 2014 na Strednom východe/Afrike, a to 2 kg na osobu. Priemerná globálna spotreba bola na úrovni 5 kg na osobu. Do roku 2030 by spotreba oblečenia by všade mala narásť na úroveň 11 až 16 kg na osobu (graf 2). Narastajúca spotreba odevov je zapríčinená krátkou životnosťou jednotlivých kúskov, a rýchlo sa meniacimi módnymi trendmi. Spotrebiteľia sú tak tlačení do toho aby svoj šatník obmieňali a doplňovali o veľa viac a rýchlejšie.

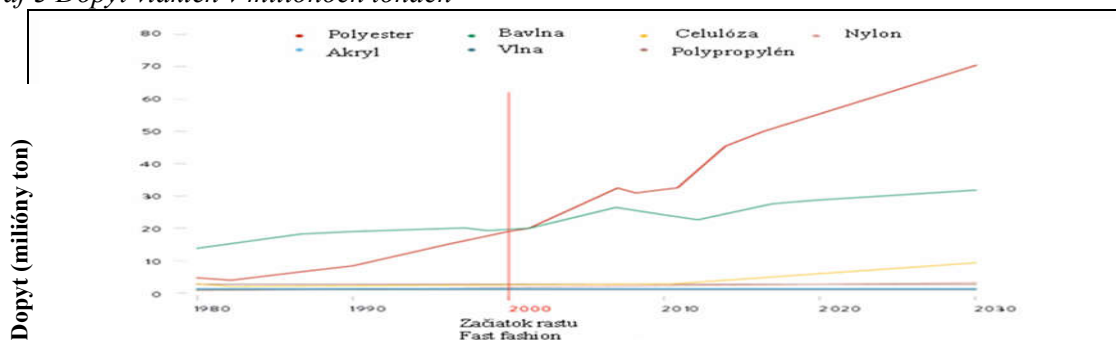
Graf 2 Spotreba oblečenia

Zdroj: Cobbing & Vicaire, 2016

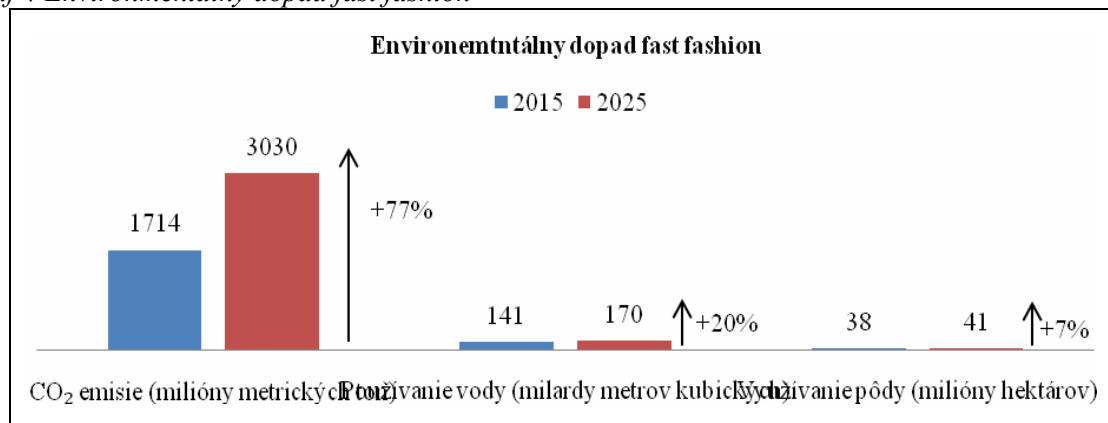
Dopyt po jednotlivých materiáloch sa s nástupom fast fashion zmenil. Po roku 2000 výrazne začal stúpať dopyt po polyester, ktorý sa najčastejšie využíva v odevoch fast fashion značiek. V roku 1980 bol globálny dopyt po polyester 5,2 miliónov ton, v roku 2000 dosiahol 19,2 miliónov ton. Do roku 2014 dopyt narástol na úroveň 46,1 milióna ton, dopyt ale bude aj v ďalších rokoch naďalej narastať (graf3). Rast dopytu po polyester je spôsobený nástupom a rozvojom spoločností zameraných na predaj fast fashion odevov, ktoré využívajú tieto materiály na produkciu svojich výrobkov.

Graf 3 Dopyt vlákien v miliónoch tonách

Zdroj: Cobbing & Vicaire, 2016; Carmichael, 2015

Graf 4 Environmentálny dopad fast fashion

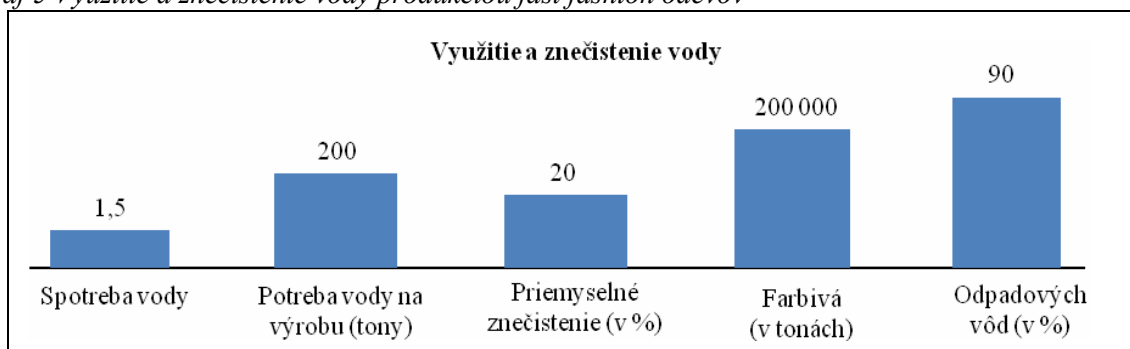

Zdroj: Remy a kol., 2016

Enormná spotreba oblečenia má dopad na environmentálne prostredie. Produkcia CO₂ emisií v roku 2015 bola 1 714 milióna metrických ton, do roku 2025 produkcia emisií vzrastie o 77 %, čo je presne 3 030 milióna metrických ton. Používanie vody vo fast fashion sa v roku 2015 pohybovalo na úrovni 141 miliárd metrov kubických. V roku 2025 bude spotreba vody 170 miliárd metrov kubických, čiže vzrastie o 20 %. Využitie pôdy v roku 2015 bolo 38 miliónov hektárov, toto využitie do roku 2025 narastie o 7 % a bude to 41 miliónov hektárov (graf 4). Zväčšujúci sa negatívny dopad odevného priemyslu na životné prostredie je spôsobený rastom predaja v tomto odvetví. Spoločnosti, ktoré predávajú fast fashion tovar by sa mali zamerať na zmiernenie negatívnych dopadov plynúcich z produkcie a spotreby ich produktov.

Až 750 miliónov ľudí na celom svete nemá prístup k pitnej vode [9]. Napriek tomu každý rok sa vo fast fashion spotrebuje 1,5 bilióna litrov vody. Na výrobu 1 tony látky je vo fast fashion potrebných 200 ton pitnej vody. 20 % priemyselného znečistenia pochádza z ošetrovania textilu a farbenia textilu. 200,000 ton farbív ročne sa stráca v odpadových vodách. 90 % odpadových vôd v rozvojových krajinách sú vyliate do riek bez nejakej starostlivosti (graf 4).

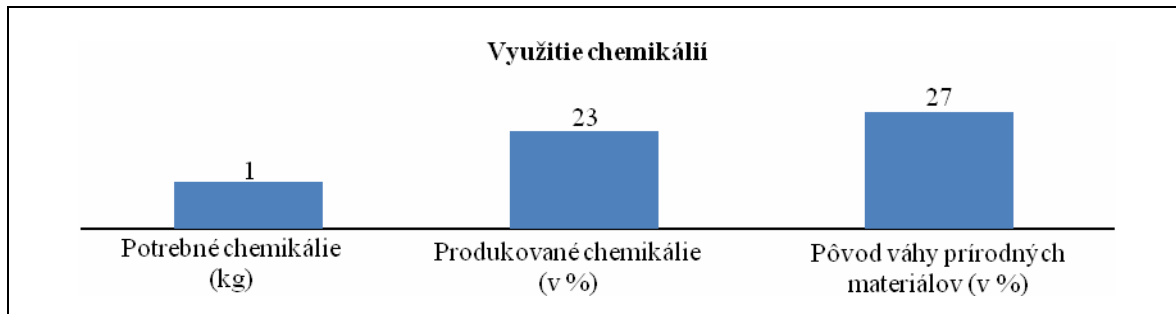
Graf 5 Využitie a znečistenie vody produkciou fast fashion odevov

Zdroj: SuistainYourStyle, 2017

V odvetví fast fashion sa využívajú rôzne chemikálie. 1 kilogram chemikálií je potrebných na to aby sa vyrobilo 1 kilo textílií. 23 % produkovaných na celom svete sú využívané v odevnom priemysle. Pri 100 % prírodných materiáloch je 27 % jeho váhy vyrobené z rôznych chemikálií (graf 6).

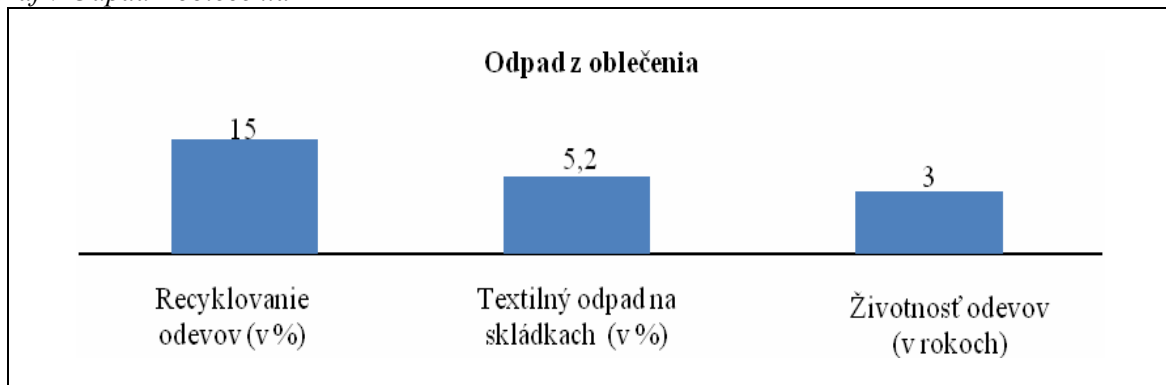
Graf 6 Spotreba chemikálií vo fast fashion odvetvi

Zdroj: SuistainYourStyle, 2017

Životnosť odevu je v dnešných dňoch sa pohybuje na úrovni 3 rokov. Len 15 % odevov spotrebiteľia recyklujú alebo darujú ďalším osobám, čím predĺžia životný cyklus konkrétneho výrobku. Na skládkach odpadu tvorí 5,2 % odpad, ktorý je textilného pôvodu (graf 7).

Graf 7 Odpad z oblečenia

Zdroj: SuistainYourStyle, 2017

Odevný priemysel má dopad na všetky časti environmentálneho prostredia, a to aj na lesy. Každoročne sa vyrube až 70 miliónov stromov po celom svete na výrobu odevov. Pôvod umelého hodvábu a viskózy je na 30 % z ohrozených a starobyklých lesov. Odevný priemysel využíva 5 % látok, ktorých pôvod je z lesa (graf 8).

Obrázok 8 Lesy a fast fashion

Zdroj: SuistainYourStyle, 2017

Záver

Odevný priemysel a hlavne fast fashion zaznamenáva rast, a tento rast by mal pokračovať v nasledujúcich rokoch. Výroba, predaj a spotreba fast fashion tovarov má pozitívne a negatívne dopady. Zatiaľ, čo spotrebiteľské nákupy ovplyvňujú ekonomiku v pozitívnom smere, environmentálne prostredie ovplyvňujú negatívne.

Negatívny dopad spočíva v tvorbe CO₂ emisií, ktorá do roku 2025 vzrastie až o 77 % oproti roku 2015 v prípade, že hodnota predaja odevov bude priemerne ročne rásť o 1,67 %. Spotreba vody v tomto odvetví vzrastie do roku 2025 o 20 % oproti roku 2015. Využitie pôdy bude taktiež do roku 2025 narastať, vzrastie o 7 %.

Využívanie chemikálií odevným priemyslom nemá priaznivý vplyv na životné prostredie. Na výrobu 1 kilogramu textílií je potrebný 1 kilogram chemikálií. Aj pri výrobe 100 % prírodného materiálu je až 27 % jeho hmotnosti vyrobené z rozličných chemikálií. Z celosvetovej produkcie chemikálií až 23 % je využívaných v odevnom priemysle.

Je veľmi dôležité aby spoločnosti produkujúce fast fashion začali podnikat' kroky k tomu aby ich dopad na environmentálne prostredie nestúpil v negatívnom zmysle, ale začali robiť prospešnejšie veci pre životné prostredie. Je potrebné aby spotrebiteľia vedeli lepšie vyhodnotiť dopady ich spotrebiteľských rozhodnutí a následných nákupov vo fast fashion obchodoch, nakoľko aj oni sú súčasťou negatívneho environmentálneho dopadu fast fashion značiek.

Pre ďalší výskum je dôležité zamerať sa na skúmanie spotrebiteľského vnímania a znalostí o tom ako ich niektoré rozhodnutia ovplyvňujú život okolo nich. Dôležité je aj zamerať sa na to aký dopad majú spotrebiteľské nákupy vo fast fashion obchodoch na environmentálne prostredie na Slovensku.

Pod'akovanie [zaradenie príspevku]

Príspevok vznikol v rámci grantového projektu VEGA 1/0543/18 „Význam dizajnu produktov pri spotrebiteľskom rozhodovaní a perspektívy zvyšovania vplyvu dizajnu na tvorbu konkurenčného postavenia firiem pôsobiacich v Slovenskej republike“

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

- [1] Byun, S. E. – Sternquist, B. 2008. *The antecedents of in-store hoarding: measurement and application in the fast fashion retail environment*. - The International Review of Retail, Distribution and Consumer Research, 18(2), 133-147.
- [2] Carmichael, A. 2015. *Man-Made Fibers Continue To Grow*. - [on-line]. Dostupné na URL: ><https://www.textileworld.com/textile-world/fiber-world/2015/02/man-made-fibers-continue-to-grow/>< [cit.: 2019-01-04]
- [3] Cobbing, M. – Vicaire, Y. 2016. *Timeout for fast fashion*. - [on-line]. Dostupné na URL: ><https://www.greenpeace.org/archive-international/Global/international/briefings/toxics/2016/Fact-Sheet-Timeout-for-fast-fashion.pdf>< [cit.: 2019-01-04]
- [4] Dutta, D. 2002. Retail at the speed of fashion. Retrieved 3/12, 2012. - [on-line]. Dostupné na URL: ><http://thirdeyesight.in>. < [cit.: 2019-01-05]
- [5] Christopher, M., a kol. 2004. *Creating agile supply chains in the fashion industry*. - International Journal of Retail and Distribution Management, 32(8), 367-376.
- [6] Kuei-Ling Hu – Ren-Jye Shiau. 2015. An empirical study of purchase intention on fast fashion goods in Taiwan. - The International Journal of Organizational Innovation Vol 7 Num 3.

- [7] Linden, A. R. 2016. *An Analysis of the Fast Fashion Industry*. Senior Projects Fall 2016. 30. - [on-line]. Dostupné na URL: >http://digitalcommons.bard.edu/senproj_f2016/30< [cit.: 2019-01-03]
- [8] Remy, N. a kol. 2016. *Style that's sustainable: A new fast-fashion formula*. - [on-line]. Dostupné na URL: ><https://www.mckinsey.com/business-functions/sustainability-and-resource-productivity/our-insights/style-thats-sustainable-a-new-fast-fashion-formula?cid=sustainability-eml-alt-mip-mck-oth-1610>< [cit.: 2019-01-04]
- [9] SustainYourStyle. 2017. *The fashion industry is the second largest polluter in the world*. - [on-line]. Dostupné na URL: ><https://www.sustainyourstyle.org/old-environmental-impacts/>< [cit.: 2019-01-04]
- [10] Stottlemire, K. 2017. *Fast Fashion vs. Sustainable Fashion*. - [on-line]. Dostupné na URL: ><https://www.hercampus.com/school/lmu/fast-fashion-vs-sustainable-fashion>< [cit.: 2019-01-04]

ADRESA AUTORKY

Ing. Petra Garasová

Ekonomická univerzita v Bratislave, Obchodná fakulta, Katedra tovaroznalectva a kvality produktu
Dolnozemska cesta 1, Bratislava, 852 35, Slovenská republika
e-mail: petra.garasova@euba.sk

RECENZIA TEXTOV V ZBORNÍKU

Recenzované dvomi recenzentmi, členmi vedeckej rady konferencie. Za textovú a jazykovú úpravu príspevku zodpovedajú autori.

REVIEW TEXT IN THE CONFERENCE PROCEEDINGS

Contributions published in proceedings were reviewed by two members of scientific committee of the conference. For text editing and linguistic contribution corresponding authors.